

FAN EIGEN HIEM . . .

'Gratis licht uit de wind'

Dit is de kop van een reclameadvertentie uit de Leeuwarder Courant van februari 1947. Deze ondernemer had toen niet kunnen denken dat er nu heel veel windmolens in de oude gemeente Barradeel staan die 'gratis' licht uit de wind halen. Wat kan er veel veranderen in zestig jaar, hoewel . . . het principe van deze techniek is nog steeds hetzelfde.

De dagen worden weer wat langer en dus hoeven minder energie te gebruiken voor het licht. De meteorologische winter is achter de rug op het moment als dit stukje tekst wordt getikt. Dat betekent ook dat het winterseizoen van uw vereniging weer achter de rug is. We hebben met veel plezier een aantal bijeenkomsten georganiseerd en geprobeerd een zo breed mogelijk publiek te benaderen. En dat is volgens het bestuur dit seizoen zeker gelukt getuige de grote belangstelling. Het bestuur is al weer druk in de weer om er volgend winterseizoen weer een goed seizoen van te maken. Om u een beetje nieuwsgierig te maken: we hebben weer een prominent persoon weten te 'strikken' die het zal hebben over een beroemd en berucht persoon waarvan veel van onze leden levendige herinneringen aan hebben. We sluiten dit winterseizoen traditiegetrouw af met de ledenvergadering. Er staan geen zware zaken op de agenda, alleen een paar zakelijke waar we, overeenkomstig onze statuten, toe verplicht zijn. Na het 'huishoudelijke' gedeelte presenteren we fotomateriaal wat de laatste maanden is binnengekomen bij de vereniging en laten we u bijzondere gebeurtenissen zien uit het midden van de jaren '50 van de vorige eeuw die door het polygoonjournaal zijn vastgelegd. We maken er een 'och heden ja' gevoel van deze avond.

Graag tot ziens.

LEDENNIEUWS

Adreswijziging:

- A.J. Jukema, DE Kampen 27, 8855 DA SEXBIERUM

Gratis LICHT, uit de wind!!!

U kunt den geheelen dag de radio beluisteren en hebt 's avonds overal helder licht, **zonder dat het één cent kost!**

ONAFHANKELIJK van distributie of rantsoeneering; géén vastrecht, géén meterhuur, géén verbruik van olie of benzine, géén brandgevaar, máár. . . .

steeds gratis volop helder wit electrisch licht!!

De voorraad van deze (100 pct. oude kwaliteit) **NIEUWE APPARATEN** is nog beperkt! Nadere inlichtingen verstrekt:

J. B. VAN MÉRODE,
Wind-Electra Techniek - Tzummarum
(P.S. In Amerika profiteeren reeds ruim 2½ miljoen farmers van deze vernuftige vinding!!)

'De maaitijd komt der oan'

Het is weer voorjaar en dat betekende vroeger 'húshimmelfe' of te wel de grote schoonmaak. Bij de grote schoonmaak voor Pasen was er een vaste volgorde voor het schoonmaken van het huis. Je werkte van boven naar beneden. Dus eerst de zolder en dan de slaapkamers en als laatste de woonkamer en keuken. Als een kamer schoongemaakt moest worden, deed de huisvrouw eerst de kasten. Alle kleding en linnengoed werd gewassen en alles ging extra netjes opgevouwen de kast weer in. Je kon een liniaal langs de stapels linnengoed leggen, zo recht lag alles. In de keuken werd al het serviesgoed en vaatwerk gewassen. Ook de borden en het bestek dat je dagelijks gebruikte. Alles moest 'geraakt' worden en als het even kon ook naar buiten om te luchten. Als laatste deed je de schuur. Daar werden ook de overbodige spullen opgeslagen, die bij de schoonmaak te voorschijn waren gekomen.

Het ordelijke huishouden

Moeder en huisvrouw. Vader en huisman. De eerste combinatie klinkt nog altijd gewoner dan de tweede. Het huishouden is het lang het domein van de moeders geweest. Huishouden was nog een bezigheid die scholing vereiste, een activiteit waar de overheid voorlichtingsfilms over maakte. Orde en regelmaat, daar ging het om. "Je moest een mes kunnen halen langs de stapeltjes in de linnenkast", aldus een van de geïnterviewden.

"Goed geborgen, minder zorgen", zo heet de voorlichtingsfilm die het Ministerie van Landbouw en Visserij in 1958 liet maken. Belangrijkste thema: het huishouden dient ordelijk te zijn, want alleen dan is er sprake van een prettig en vrolijk gezinsleven. De film is typerend voor de kijk op het huishouden in deze periode. Elektrische apparaten waren er nog niet in overvloed. Alleen de stofzuiger was gemeengoed. Die was al aan het begin van de 20ste eeuw uitgevonden en in de jaren vijftig inmiddels betaalbaar voor velen. Stof was er overigens heel wat meer dan nu. Nog bijna niemand had centrale verwarming, er werd gestookt op kolen of olie en dat zorgde voor veel meer vervuiling dan nu. Behalve schoonmaken, was er nog een lange rij werkzaamheden voor de huisvrouw anno 1958.

De gemiddelde werkweek van mevrouw Westing uit Spijk (Groningen) zag er als volgt uit. Ze begon de dag om 8 uur. Dan kwam ook het dienstmeisje uit het dorp, dat haar hielp bij het huishouden. Het schoonmaken deden ze samen, maar de zwaardere klussen werden door het meisje gedaan. Enige hulp was ook wel nodig, want als een kamer werd schoongemaakt moesten alle meubelen op de gang worden gezet, elke keer weer. Om 12 uur 's middags werd warm gegeten, dus het koken gebeurde altijd 's ochtends. Met de thee (om 15.00 uur) moest het grootste deel van het huishouden gedaan zijn. Dat lukte niet altijd. In de zomer moest afgezien van het gewone werk ook nog alle groente worden gepekeld, en in november/december (de slacht) moest het vlees worden gepekeld en ingemaakt. Een keer per jaar, in de lente, werd de grote

schoonmaak gehouden. Een gemiddelde week echter zag er ongeveer zo uit:

Schoonmaakrooster

Maandag: wasdag. Dinsdag: naspoelen van de gebleekte was en strijken. Woensdag: de kelder schoonmaken. Donderdag: de slaapkamer en de voorkamer en om de week de ramen binnen of buiten lappen. Vrijdag: woonkamer, eetkamer, keuken en gang. Zaterdag: de tuin aanharken en bijwerken, vast aardappels schillen voor zondag. Zondag: de kerk. Behalve koken en de afwas was het huishouden gedaan.

Het menu

Maandag: erwtensoep. Dinsdag: aardappelen, seizoengroente, vlees. Woensdag: stampot. Donderdag: aardappelen, groente, vlees. Vrijdag: stampot. Zaterdag: boerenkool. Zondag: soep, aardappelen, groente, vlees en stoofpeertjes.

Huishouden was een dagtaak, maar het was ook in de jaren vijftig geen 'beroep'. In officiële stukken werden de vrouwen meestal vermeld als 'echtgenote van' en werd er bij beroep 'zonder' ingevuld. Toen vonden veel vrouwen dat gewoon: "je dacht er niet bij na". Net zoals je niet nadacht over de ijzeren regelmaat die heerste in het huishouden. Die strekte zich ook uit tot de maaltijden. Op maandag werd er in veel gezinnen in Oost-Groningen erwtensoep gegeten, op dinsdag stampot en zo ging het de rest van de week door. Er was natuurlijk enige variatie per seizoen, de groenten kwamen op het platteland nog grotendeels uit de eigen moestuin. Die hoorde ook tot het domein van de vrouwen, inclusief het wekken (= conserveren door middel van sterilisatie in glazen potten) van groente en fruit. Elke herfst kwamen de kelders vol te staan met lange rijen glazen potten.

Weckpotten met groenten en fruit: landbouwmuseum Veenklooster (2006)

Vanaf begin jaren zestig verdween het wekken. Op bijna elk dorp kwam een diepvriesgebouwtje. Je kon daar een deel van huren en deze collectieve vorm van huishouden werd in korte tijd razend populair. Wie het zich kon permitteren kocht na verloop van tijd een eigen vrieskist. Diepvriesgebouwtjes verdwenen

weer. Een echte verandering voor het huishoudelijk werk was de volautomatische wasmachine. Die kwam begin jaren zestig voor particulieren op de markt, al duurde het nog wel tien jaar voordat deze dure machine voor iedereen bereikbaar werd. Het leek een enorme tijdsbesparing, maar die verwachting kwam niet helemaal uit. Het wassen werd een stuk minder zwaar, maar kleren werden met de komst van de volautomaat wel veel vaker gewassen. Maandag bleef nog lang de traditionele wasdag, maar ook op andere dagen draaide de machine nu op volle toeren. Kleren werden niet langer een hele week gedragen, ondergoed werd voortaan elke dag verschoond.

Teiltje met wasmiddelen uit grootmoedertijd: landbouwmuseum Veenklooster (2006)

Huishouden was in de jaren vijftig geen beroep, maar het was wel een bezigheid die een reeks 'bekwaamheden' vereiste. Je kon het in de praktijk leren, maar veel vrouwen die in de jaren vijftig een eigen huishouden begonnen, gingen na de lagere school naar een of andere vorm van huishoudonderwijs. Daar leerde je hoe je moest wekken, welk stuk vlees van welk deel van de koe kwam, hoe je katoen dan wel linnen of wol moest wassen, hoe de was opgevouwen diende te worden, hoe je een vloer moest boenen en hoe kleden uitgeklopt dienden te worden. Overigens leerde je op een beetje huishoudschool ook hoe elektriciteit werkte of hoe je een brief aan de burgemeester moest schrijven.

Die algemene ontwikkeling kreeg voor sommige vrouwen een vervolg als ze, eenmaal volwassen, lid werden van de Nederlandse Bond Van Plattelandsvrouwen. De Bond organiseerde vele cursussen. Het varieerde van handwerken tot seksuele voorlichting en dat laatste was in de jaren vijftig behoorlijk vooruitstrevend. Men maakte samen uitstapjes naar bijvoorbeeld een firma in diepvriesartikelen of naar een textielfabriek. Voor de dames in Spijk zijn de uitstapjes en cursussen vaak een dierbare herinnering. Ze waren toen jong en het lidmaatschap van de Bond was een van de weinige mogelijkheden om de wereld te verkennen. "Ik moest alleen naar Groningen, ik kende daar niemand", zegt mevrouw Bos, vertellend over de eerste keer dat ze naar de handwerk cursus ging. "Zo hebben we door de Bond wel heel veel stapjes overwonnen", beaamt mevrouw Buiskool.

Hoeveel ze destijds ook ondernamen, het gezin bleef wel voorgaan. Het was ondenkbaar dat vader of de kinderen wel voor zichzelf zorgden als moeder een dag naar een bijeenkomst elders ging. "Het is goed dat men zich buiten het gezin bewoog, maar vooral niet teveel", zo citeert mevrouw Voorthuis een brochure uit 1952. Dus werd de tafel gedekt en het eten klaar gezet als de dames op stap gingen. Ze kijken er geen van allen met rancune op terug, maar ze zijn wel tevreden dat een volgende generatie de kamers alleen schoonmaakt als die vuil zijn, en niet omdat het vandaag nou eenmaal dinsdag is.

Tekst: Gerda Jansen Hendriks

Koetsier gevraagd.
P. A. LAMMERTS VAN BUEREN, Arts te Pietersbierum, verlangt tegen Februari e.k. een ongehuwd PERSOON, goed met Paarden kunnende omgaan en bekend met Tuinwerk. Vrij van Sterken Drank. Zonder goede getuigen onnooedig zich aan te melden.

De dokter van Pietersbierum wilde graag door BOB thuis gebracht worden dan kon hij zelf in ieder geval een slokje nemen als hem dat bij een patiëntenbezoek werd aangeboden.

(adv. Leeuwarder Courant 22 dec. 1886)

Dit zijn Jan Visser en Wiltse de Vries voor de vrachtauto van O. de Vries van Oosterbierum. Wie kunnen ons wat meer over deze foto vertellen?

Dit was voorlopig de laatste nieuwsbrief. We hebben er met veel plezier aan gewerkt. Het eerstvolgende verschijnt in september.

GEGEVENS VERENIGING

Secretariaat:

Gerrit Bouma, Reiddomp 17, 9101 HJ DOKKUM
tel. 06-46172026

Archiefzaken:

Wietse Leistra, tel. 0518-481630

Rabobank : 32.55.38.271 (Minnertsga)

KvK Frl. : 4000368

Website : www.oudbarradeel.nl

Email : gghbouma@hetnet.nl